

volt: Egy hollandiai csokoládégyár „Koatta” elnevezés alatt Németországban általánosan ismeretes. Ezután egy vaj- és margaringyár, tehát nem is versenytárs, a „Koatta” szót mint védjegyet belajstromoztatta ugyan, de a Reichsgericht a névjog (ném. ptkv. 12. §.) alapján a védjegy törlését elrendelte, mivel a névjogot mint korábbi keletűt is mindenek felett oltalmazni kell, a „Koatta” szó pedig az említett csokoládégyárnak a neve.

Ily collisiós eset természetesen még sok van. Mihelyt az alapfogalmakkal azonban tisztában vagyunk, a tisztességes és jóhiszemű forgalom érdekét szem előtt tartva, a megoldás nem fog nagy nehézséget okozni.

SZEMLE.

Jogalkotás.

Előzetes végrehajthatóság és biztosítási végrehajtás.

I. Polgári perrendtartásunk 415. §-a szerint, tekintet nélkül a felelősségre; végrehajthatóknak nyilvánítandók: 1. az elismerés alapján marasztaló ítéletek; 2. pénzösszeg fizetésében, helyettesíthető dolgok, értékpapírok szolgáltatásában marasztaló ítéletek, ha az adós magát a teljesítésre közokiratban, vagy teljes bizonyító erejű magánokiratban kötelezte; 3. tartási vagy élelmezési kötelezettségben marasztaló ítéletek; 4. oly ítéletek, amelyekben a marasztalás összege két millió korona készpénzt meg nem halad (25300/1925. I. M. sz. r. 2. §. 6. p. a.); 5. bérelt lakás, helyiség, vagy terület átadását vagy visszabocsájtását; 6. bérleti, vagy haszonbérleti viszonyon kívül át-bocsájtott épület, épületrész, vagy egyéb ingatlan visszabocsájtását; 7. a bérlet részéről a bérlet területére behozott ingók kiadását rendelő ítéletek; 8. egyrészről az utas, másrészről a fogadós, szállásadó, fuvaros, vagy hajós között az elszállásolás és utazás alkalmából keletkezett perekben hozott marasztaló ítéletek; 9. a Pp. 581. §-a alapján a birtokba való visszahelyezésre és a birtokháborítás megszüntetésére vonatkozó; 10. a Pp. 582. §-a alapján a sommás határperekben hozott intézkedések; 11. a Pp. 632. §-a értelmében a bérleti viszony megszüntetése iránti perekben hozott marasztaló ítéletek; 12. a Pp. 416. §-a szerint a bíróság ítéletét egyéb esetekben is biztosíték ellenében végrehajthatónak köteles nyilvánítani, ha a marasztalás sem pénzösszegre, sem telekkönyvi előjegyzéssel biztosítható jogra nem terjed és ha a kérelmező nyomokban valószínűvé teszi, hogy a végrehajtás elhalasztásából nehezen pótolható, vagy nehezen megállapítható kára származnék.

A polgári eljárás és az igazságügyi szervezet módosításáról szóló 1925. évi VIII. t.-c. (Ppn.) 14. §-a a tartási és élelmezési perekhez kapcsolódóan a balesetből származó kártérítési kötelezettség alapján járadék fizetésében marasztaló ítéletekre terjeszti ki az előzetes végrehajthatóságot és pedig, mint a tartási és élelmezési perek körében: a kereset benyújtása előtt félévre hátralékos és a per alatt lejárt részletek tekintetében.

Az ügyvéd, aki a peres felek vagyoni körülményeit a dolog természete szerint jobban ismeri és a pert tovább is kíséri, mint a perbiró, győződhetett csak meg igazán az előzetes végrehajthatóságnak, különösen pedig az elsőbírói ítélet előzetes végrehajthatóságának tulradikális voltáról. A marasztalás küszöbén álló fél az esetek tulnyomó részében hiában próbál a marasztalás bekövetkezése előtt védelmet kérni a Pp. 417. §-a alapján, hiába hivatkozik arra és ajánlja fel a bizonyítást arészben, hogy hitelezője vagyontalan, albérlő, lakása nincs és illetve, hogy rajta a kifizetett összeget megvenni nem tudja, mert bíróságaink szinte kivétel nélkül nem adnak helyt az előzetes végrehajthatóság kimondásának mellőzésére irányuló kérelemnek. Következmény: a marasztalt félnek a nem jogerős és utóbb megváltoztatott ítélet alapján ellenfelének kifizetett összeget nincs szerencséje viszontláthatni.

Az előzetes végrehajthatóság, amelynek indoka néhány eset kivételével, egyfelől a perbevitt igény sürgössége, vagyis a hitelezőnek azon érdeke, hogy mihamarabb követeléséhez jusson, másfelől a törvénykezésnek ezzel szembenálló és bevallott lassúsága, nagyon is aggályos intézmény. Az 1. és 2. pont eseteiben, amelyekben az a valószínűség az előzetes végrehajthatóság indoka, hogy a marasztaló ítéletet minden valószínűség szerint nem fogják megváltoztatni, továbbá a 9. pont esetében, amelyben az intézkedés végrehajtása — birtokperről lévén szó — ugyis csak ideiglenes rendezést nyújt. talán még meg lehetne véle valahogy békülni. Nem azonban már a 4. pont esetében, amelyben az előzetes végrehajthatóságnak ugyancsak kivételes indoka a követelés kicsiny volta, mert hiszen lehet, hogy a végrehajtható két millió koronára sem jó és nem az összes többi esetekben.

Az eltartást követelő személyét nézve be kell ugyan látni, hogy rá nézve fontos, hogy az ily természetű követelése mihamarabb befolyjon, mert hiszen a megélhetéséhez kell, de be kell látni azt is, hogy mennél inkább kell az neki, mert mása nincs, annál inkább ki van téve a marasztalt fél annak, hogy az elsőbírói ítélet megváltoztatása dacára végleg elveszti az annak alapján kifizetett pénzt. Ugyanez az aggály

a Ppn. 14. §-ának és a munkaügyi bíraskodás tárgyában kelt 25900/1925. I. M. sz. rendelet 2. §-ának intézkedéseivel szemben, azzal a hozzáadással, hogy a munkaügyi perekben ez az előzetes végrehajthatóság legalább összecszerüleg korlátozva van négy millió koronára, míg az épp most említett egyéb perekben ily korlátozás sincs. A 7. és 8. pont esetében az előzetes kielégítési végrehajtás irreparabilis lehet már annál fogva is, mert a felperesként fellépett bérlő, harmadik személy, utas, ismeretlen helyre költözhetik, külföldi lehet stb. Ami pedig az 5., 6. és 11. pontban jelzett eseteket illeti, lakásrendeleteink helyesen belátták a nem jogerős ítéletek végrehajtásának célszerűtlen következményeit, miért is e rendelkezések részbeni hatályon kívül helyezésével kimondották, hogy lakás, vagy más helyiség, helyiségrész átadására vagy kiűritésére irányuló végrehajtásnak csak jogerős határozat alapján van helye (6.000/1924. X. N. M. M. számú rendelet 42. §-a).

Az elsőfoku ítéletek előzetes végrehajthatósága a törvénykezés lassóságát akarja korrigálni. Be kell azonban látni, hogy a segítségnek ez a módja helytelen, mert visszas eredményhez vezethet és mert mellőzi az orvoslásnak közelebb fekvő, egyszerűbb, célravezetőbb és veszélytelenebb módját.

Az igazságszolgáltatás jóságának egyik kelléke a gyorsaság. Ez a gyorsaság az itt tárgyalt esetekben különösen indokolt. Ámde ezen ügyek kivételes sürgőssége nem akkor áll elő, amikor a marasztalt fél felebbez, hanem már a kereset beadásakor is fennforgó. Az ilyen ügy nem türi a két-három hónapos terminusokat, a négy-öthetes első kizűtést. A valóban sürgős ügyeket tehát részben az ügyviteli szabályoknak kell ilyenekké nyilvánítaniok, részben pedig az eset körülményeit tekintve, a bíróság vezetőjének. Persze magával a sürgőssé minősítéssel még nem segítettünk a felperesen, szükséges az is, hogy a sürgős ügy valóban sürgősen intéztessék is el.

Ez a rendezés mindenesetre célravezetőbb volna, mert így a sürgős igény sokkal hamarabb jutna másodfoku ítélethez, — amelynek előzetes végrehajthatósága, helybenhagyás esetén, mégis kevésbé aggályos, — mint a mai rendszerben elsőfokuhoz. Ma ott lesz íziben sürgős a dolog, amikor a marasztalt fél felebbez. Ha a sürgősséget úgy csináljuk meg, mint ahogy az természetes is, az elsőfoku ítélet előzetes végrehajthatóságának intézményét egészen el lehet ejteni, vagy legfeljebb az 1. és 2. pont esetére korlátozni. A Ppn. tendenciája: a kiterjesztés, semmikép sem helyes.

II. Ha kiterjesztés kell, van a végrehajtásnak egy olyan területe, amelyen az sokkal indokoltabb lett volna, szükséges

lett volna már a múltban is, különösen követelősen lép fel azonban tapasztalataink szerint a bizonytalan jelen gazdasági helyzetben. Értem ez alatt a biztosítási végrehajtás körének jelentékeny kiszélesítését. Világosan kitűzött és céltudatosan végrehajtott alapelvnek kell lennie, hogy az, akinek kellően valószínűsített igénye van, a biztosítási végrehajtás jogi oltalmában részesüljön. Az előzetes kielégítési végrehajtással ártatok, ezzel nem. Ezzel csak annak használhatók, akinek utólag beigazolódottan használni kellett; ha nem volt helye, nem ártottam véle senkinek sem.

Miképen kellene a biztosítási végrehajtást tágabb körben lehetővé tenni, illetve elrendelésének előfeltételein könnyíteni?

1. Mindenekelőtt a Végrehajtási törvény 223. §-ának helyébe lépett Ppét. 50. §. 1. bek.-ének rendelkezése módosítandó volna olyképp, hogy a veszély, mint a biztosítási végrehajtás elrendelésének egyik előfeltétele az ott jelzett esetekben elmarad. Ha adósom tartozásáról közokiratom, teljes bizonyító erejű magánokiratom, váltóm, kereskedelmi utalványom, kötelező jegyem, csekkem van, követelésem lejárt és adósom nem fizetett, miért kelljen ahhoz, hogy én biztosítást nyerjek, veszélyt, vagyis azt kimutatnom, hogy adósom valaki másnak sem fizetett? Miért ne legyen elég az, hogy nekem nem fizetett? Telekkönyvi rendtartásunk 88. §-ának *b)* pontja a felsorolt okiratok alapján — nagyon helyesen — veszély igazolása nélkül enged zálogjog előjegyzést az adós ingatlanára és már ez is mutatja, mennyire nincs belső indokoltága annak, hogy, ha a jelzett okiratok birtokában lévő hitelezőnek biztosítást akarunk megengedni, ennek előfeltétele az adós vagyonának ingó vagy ingatlan jellegétől függjön és veszély kimutatását kívánjuk az egyik esetben, míg a másokban nem. Ha csakugyan kellene érzésben különbséget tenni, akkor is azt kell mondanunk, hogy sokkal indokoltabb az ingó vagyonnal szemben a biztosítást enyhébb előfeltételekhez kötni, mint megfordítva, mert az könnyebben elvonható, elrejthető a hitelező elől, mint az ingatlan, amely el nem rejthető és amelynek fondorlatos megterhelése és elidegenítése maga is áldozatokkal jár és esetleg így sem célravezető.

Dé helytelen a Ppét. 50. §. 1. bek.-ének rendelkezésében az a további megszorítás is, mely szerint a hitelező csakis vagy a kereset beadásával egyidejűleg, vagy azután kérheti a biztosítási végrehajtást. A törvény ezzel a rendelkezéssel arra kényszeríti a hitelezőt, hogy költséget okozzon olyankor is, amikor az egyébként felesleges, mert elkerülhető volna. Hát ha a hitelezőnek a biztosítás jogcselekménye elég? Hát ha az adóst már ez is tartozásának rendezésére fogja birni? A kötelező egyidejű vagy előző keresetindítást — helyesen —

nem kívánja telekkönyvi rendtartásunk sem meg. Hogy azonban az adós akarata ellenére ne állhasson fenn a végrehajthatót szerinte meg nem illető biztosítási végrehajtás kereset nélkül, a telekkönyvi rendtartás vonatkozó intézkedéseinek analógiájára módot kell adni a végrehajtást szenvedettnek arra, hogy bizonyos határidő, pld. 15 nap eltelte után a végrehajthatót a kereset benyújtására és annak igazolására szoríthassa.

Végül helytelen a váltó, kereskedelmi utalvány, kötelező jegy és csekket illetően az a további megszorítás, mely szerint ezek alapján biztosítási végrehajtás elrendelésének csak akkor van helye, ha ezen okiratok fizetési meghagyásos eljárás útján érvényesíthetők. Igaz ugyan, hogy a telekkönyvi rendtartás 88. §-ának *b)* pontjához fűződő gyakorlat hosszas ingadozás után hasonló módon állapodott meg a zálogjog előjegyzés előfeltételeit illetően, azonban ezt a gyakorlatot sem tartom kielégítőnek, mert ellenkezik a biztosítási intézmény céljával. Nincs abban semmi ráció, hogy csak azért, mert például a váltón hiányzik a kelet helye vagy ideje, a biztosítást a hitelezőtől megtagadjuk. Mert hát akár csak ilyen váltót ad-e az, aki nem akart váltókötelezettséget vállalni? Nem helyes az sem, hogy ne kapjon biztosítást az elévült váltó, kereskedelmi utalvány stb. birtokos és pedig egyrészt azért nem, mert a speciális elévülési határidő eltelte dacára fennállhat a kötelezettség köztörvényi érvényessége, másrészt azért sem, mert az elévülés csak kifogással történő megtámadás folytán vehető figyelembe. Ne felejtjük el, hogy a biztosítási végrehajtás a követelés megszüntének kimutatásával a semmibe vész, az adóst nem károsította.

2. Tegyük fel, hogy *A B*-nek eladott egy gépet, írásban ki is jelentette, hogy átadottnak tekinti; vagy elajándékozott egy ingatlant, erről írást is adott, de abban bekebelezési engedély nincs. Végrehajtási törvényünk 237. §-a szerint a hitelező zárlatot kérhet a követelés tárgyára, ha a birtokban lévő adósa elleni igényét közokirattal, vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolja és egyszersmind kimutatja, hogy zárlat alkalmazása nélkül igényének érvényesítése veszélyeztetve van. A veszélyeztettség kimutatásának posztulálását e helyütt is teljesen indokolatlannak, a hitelező érdekei szempontjából sérelmesnek tartom.

3. Ha *A B*-nek okiratban valamely meghatározott ingatlanra vonatkozóan nem ugyan zálogjog bekebelezési engedélyt ad, hanem például azt igéri, hogy majd fog adni akkor, ha nevén lesz az ingatlan: telekkönyvi rendtartásunk 88. §. *a)* pontjának rendelkezése szerint ezen okirat alapján, amely „zálogjoghozi címet tartalmaz”, zálogjog előjegyzésnek van helye. Ha *A* nem ingatlanra, hanem valamely meghatározott

ingóra vonatkozóan engedne hitelezőjének zálogjoghoz vezető jogcimet, vagy általában azt, hogy követelését biztosíthassa, *B* az ilyen okirat alapján semmiféle biztosításhoz nem juthat. Tegyük fel, hogy *A* okiratban a következő nyilatkozatot teszi: Tartozásom erejéig lekötöm önnek zongorámat, vagy lakásom butorait, vagy üzletem berendezését. Tudjuk, hogy e nyilatkozat folytán *B* zálogjogot ezen ingókra még nem szerzett, hanem csakis követelési jogot azok birtokbabocsajlására. Ha *A* a lekötött tárgyakat ki nem adja, *B* nem tehet mást, mint perrel követeli azok kiadását. Hogy ily okirat alapján ne engedjünk biztosítási végrehajtást a hitelezőnek, teljesen illogikus, mert adósának ingatlanain hasonló körülmények között zálogjogelőjegyzést kaphat. Sérelmes ez reá akkor is, ha a felek megállapodása szerint az ingóknak továbbra is az adós birtokában kell maradniok és sérelmes akkor is, ha megállapodásuk szerint a biztosításul kijelölt holmikát a hitelező el is vihette és vitte is volna.

Miután az adós igen sokszor akarna biztosítást engedni ingóin, de azokat, szüksége lévén reájuk, birtokából ki nem bocsáthatja, miután továbbá így a hitelező azokon kézizálogjogot nem szerezhet jelenlegi jogszabályaink szerint: különösen nagy értékkel bírna a felekre, ha az ilyen okirat alapján a hitelező a biztosítási végrehajtás oltalmát megkaphatná. Nézetem szerint az érdekeltek a lajstromzálogjog korrektívumaként sokszor vennék a biztosítás e módját igénybe.

4. Telekkönyvi rendtartásunk 88. §-ának c) pontja szerint zálogjog előjegyzésnek van helye kereskedőnek lejárt követelését tárgyazó könyvkivonata alapján, amennyiben hiteles tanúsítvány igazolja a könyvek szabályszerű vezetését és azt, hogy a kivonat a könyveknek megfelel és amennyiben a könyvek bizonyító ereje még el nem enyészett. Birói gyakorlatunk szerint további feltétel a kereskedő bejegyzett volta és az, hogy a könyvkivonatból a követelés jogcíme megállapítható, e jogcim pedig kereskedelmi ügylet, illetőleg ügy legyen. Logikus az volna, hogy mindezen feltételek fennforgása esetén a biztosítási végrehajtás is elrendelhető legyen az adós ellen, miután a zálogjogelőjegyzés lényegileg ennek felel meg, az adós vagyontárgyainak ingó, vagy ingatlan minősége pedig ily eltérő elbírálást e vonatkozásban semmikép sem indokol.

Ugyanakkor, amikor a biztosítási végrehajtást a vázolt tágabb körben megengedjük, a végrehajtást szenvedő érdekében garanciális szakaszként felveendő volna, hogy az, aki e jogvédelmet nyilvánvalóan alaptalanul vette igénybe, a törvényben közelebbről megjelölt birsággal sujtható. Ez a rendelkezés viszont a telekkönyvi előjegyzés kapcsán is helyén való lenne.

Dr. Balla Ignác.